

Preventiv 2019 quinta cun in deficit da 34 milliuns

La Quotidiana ha discurrì cun la ministra da finanzas Barbara Janom Steiner

CUN BARBARA JANOM STEINER
HA MARTIN CABALZAR DISCURRÌ

Cun la fin da quest onn surdat la ministra da finanzas Barbara Janom Steiner la responsabilitad per las finanzas a ses successur Christian Rathgeb. Cun tge sentiments po ella far quai?

Jau sun satisfatga che jau poss surdar a mes successur las finanzas chantunales en in stan saun e solid. Il preventiv per 2019 observa tut las directivas da la politica finanzas dal cussegl grond, numnadamain in deficit da mains che 50 milliuns, investiziuns nettas imputablas da mains che 160 milliuns, ina quota statale pli pitschna ed in augment da la summa da pajas da main che 1 perschiënt.

Il chantun n'ha betg angal nagins debits, el ha schizunt ins facultad considerabla che na figurescha dentant betg en il preventiv. Con grondas en questas reservas insumma?

Il chantun ha actualmain in agen chapital da 712 milliuns, da quels en radund 280 milliuns liads vid projects gia instradads. Ils ulteriurs 430 milliuns en a libra disposiziun. Tranter la facultad liada a projects chattain nus tranter auter la finanziaziun da vias, projects relevants per il sistem, la gulivaziun da finanzas, dentant era projects concrets sco la finanziaziun dal tunnel da l'Alvra, da la praschun a Realta e dal Center administrativ Sinergia a Cuira. Denant betg risguardadas en las decisiun dal cussegl grond da reservar 90 milliuns per la realisaziun dil Campus da la Scuola auta per tecnica ed economia HTW e 40 milliuns per ina offensiva digitala. Qua sto il cussegl grond anc stgaffir la basa legala. Betg risguardadas en la facultad disponibla en dentant era la participaziun dal chantun al chapital da dotaziun da la Banca chantunala e las aczias da la Ems Chemia e da Repower.

Cussegliaera guvernativa Barbara Janom Steiner ha preschentà ses ultim budget co ministra da finanzas dal chantun Grischun.

FOTO O. ITEM

Co statti cun las renditas ed ils gudogns tar questas participaziuns che en grondamain dependents dal curs da la bursa?

Tar la Repower ha il chantun stuì registrar ils ultims onns ina fitg gronda sperdita da valur en la dimensiun da 250 milliuns, ussa paran las aczias da Repower puspe da sa revegnir in zichel. I vegn dentant ad ir ditg per pudair egualisar la sperdita. Tar la Ems Chemia è il curs actualmain in digren, il chantun ha dentant realisà in bun gudogn cun la vendita d'in pachet d'aczias tochen che las aczias avevan anc valurs da record. Quai è stà in cletg absolut. Era tar la Banca chantunala è il curs sa sbassà levamain l'onn passà. En il mument è la situaziun da la bursa insumma fitg volatila ed enserra numerus ristgs.

Il plan da finanzas per 2020-2022 quinta cun in augment successiv dals deficits annuals sin passa 80 milliuns francs per l'onn 2022. Pre-

tenda quai in nov program da spargn?

Na, nus na vulain betg crear in program da spargn sin reserva. In tal è per il mument betg necessari. Nus vulain dentant prevenir a surpraisas finanziaras cun elevurar in program da flexibilisaziun che lubescha da reagiar a moda sperta e flexibla. En quest program Flex Grischun vegn anc betg definì quant che sto vegnir spargnà. La Regenza vegn ad eruir las pussaivladis da spargn sin fundamaint da las leschas vertentas cun flexibilisar las expensas per uschia pudair distgargiar il tegnair chantaun. Tut tenor necessitad pudess quai la finala esser 50 ni era 100 milliuns. Concretamain vain nus eruir tar 15 leschas in tschert basegn da revisiun. En il medem mument vulain nus definir cura e co in program da spargn stuess vegnir introduci e sut tge cundiziuns. Quai è pia ina strategia a lunga vista. Las preparativas per quest concept Flex Grischun en prest terminadas e vegnan preschentadas al

cussegl grond en la sessiun da december.

Creschidas a moda disproporzionala en cunzunt las contribuziun a terzas personas ed en quest sector cunzun las contribuziuns a la reduziun da las premias da las chassas da malsaus che eran creschidas enorm ils ultims onns. Datti quai betg in tschert plafond?

Il problem principal è che las premias da las chassas da malsaus creschan ad in crescher. Adina dapli personas han difficultads da finanzia questas premias, damai che las pajas stagneschan. Da l'autra vart sa tchenta dumonda da definir tgi che ha la finala il dretg da profiter da talas redziziuns. Qua ha il chantun definì en lescha vertenta quants perschiënt da la populaziun che pon far adiever da questa mesira sociala. Actualmain munta questa limita a 30 perschiënt. En il Grischun s'approximain nus adina pli ferg a questa limita. Sco en auters chantun sa

tschenta era per nus la dumonda sch'ins vul sbassar questa limita per uschia frenar las expensas. Quai muntass dentant ina reduziun da las prestaziuns socialas. La finala è quai ina dumonda politica. Nus vulain dentant evitar che las medemas personas profiteschian d'in effect dubel da spargnar taglias ed en il medem mument profiter da la reduziun da las premia. Quest dubel profit n'è naturalmain betg giustificat. Per quests motifs ha plirs chantuns reduci la limita dals profitaders ed uschia reduci la summa ch'il chantun ha impundi per quest intent.

Era l'onn proxim vul il chantun mantegnair las expensas sin aut nivel. Nua vegn investì principalmain?

Per 2019 preveda il preventiv investiziuns bruttas da 446 milliuns (+0.1%) Questas sa repartan sin las suandontas spartas: 199 milliuns per contribuziuns, 135 per vias, 90 per construcziun auta, 10 milliuns per emprests e 12 milliuns per diversas.

En tge projects concrets vegn investì il bler?

Ils projects ils pli impurtants en contribuziuns a las vischnancas per guauds da protecciun (34.6 milliuns), la praschun a Cazas Tignez (32 milliuns), l'infrastructura da viafier (29.5 milliuns), il Center administrativ Sinergia a Cuira (24 milliuns), la Via d'Engiadina (20.2 milliuns), las contribuziuns ad ospitals per prestaziuns medicinalas (20 milliuns), la Via tudestga/Gelgia e Maloja (18.1 milliuns), las contribuziuns a vischnancas per stabiliment da protecciun (15.5 milliuns), las contribuziuns per l'efficienza d'energia (14 milliuns), la Via da Purtenza, Flüela e Pass dil Fuorn (12.2 milliuns), las contribuziuns a migliuraziuns en l'agricultura (11.5 milliuns), la Via sursilvana (10.9 milliuns) e las contribuziuns a structures relevantas (10 milliuns).

Il preventiv 2019 cuntinua cun il curs da la politica da finanzas

■ (cc) Il preventiv 2019 dal chantun Grischun mussa in surpli d'expensas giustificabel da 33,7 milliuns francs. Quest deficit corresponda ad 1,3 perschiënt dals custs totals da 2,5 miliardas francs e lascha anc adina bunas vistas per in quint da facultad equilibrà. Las expensas d'investiziun sa chattan cun tut en tut brutto 446,0 milliuns sin il nivel fitg aut da l'onn precedent. Las investiziuns nettas che ston vegnir finanziadas dal chantun cun agens meds importan 159,2 milliuns. Il preventiv observa tut las directivas da la politica da finanzas dal cussegl grond. La situaziun finanziaria è solida e stabila. Il chantun po prender per mauns las sfidas finanziaras dals proxims onns or d'ina buna posiziun da partenza.

Ils puncts centrals dal preventiv 2019 sa preschentan sco suonda:

- deficit dal preventiv 33,7 milliuns (onn precedent 22,8 miu.), suenter prelevaziuns da reserva da 13,9 milliuns
- quota statale da 14,6 perschiënt (onn precedent 14,8 %)
- creschientscha dals custs totals 1,6 perschiënt (onn precedent 1,5 %)
- creschientscha da la summa totala dals salaris relevanta per la valur directiva 0,6 perschiënt (onn precedent 1,0 %)
- investiziuns bruttas da 446,0 milliuns (onn precedent 445,6 miu.)
- investiziuns nettas decisivas da 159,2 milliuns (onn precedent 155,0 miu.)
- deficit dal quint da las vias da 19,8 milliuns (onn precedent 19,9 miu.)

– naginas midadas tar la dotaziun da la gulivaziun da finanzas per las vischnancas

Resultats

«La regenza e l'administraziun han observà consequentamain las prescripziuns strictas, giuditgà grevazzas supplementaras tenor prioritads severas ed elavurà uschia in preventiv bain equilibrà» ha la cussegliaera guvernativa Barbara Janom Steiner commentà ses ultim preventiv sco ministra da finanzas.

Custs da personal

Ils custs totals da personal s'augmentan per 1,7 perschiënt e creschan parallelamain als custs totals. Cun l'augment da 6,6 milliuns vegnan finanziads d'ina vart las plazzas duvradas supplementarmain (principalmain per il nov stabiliment giudizial Cazas Tignez e per la polizia chantunala) sco er il svilup dals salaris dal personal vertent. In na sto betg vegnir fatg quint cun in augment dals salaris chaschunà da la chareschia, perquai che la chareschia equilibrada dals onns passads sa basa vinavant sin in stadi pli aut da l'index. La regenza propona al cussegl grond er quest onn 1 perschiënt da la summa dals salaris per ils svilups individuals dals salaris.

Custs materials

Ils custs materials e las ulteriuras expensas da manaschi sa reduceschan per 6,7 milliuns (-2,1 %). Entant che las expensas per servetschs e per onuraris s'augmentan pervia dals projects (+2,5 miu.), sa reduce-

schan ellas tar il mantegniment funcziunal ed architectonic da l'infrastructura duvrada (-8,4 miu.). La reduziun tar il mantegniment da las vias vegn cumpensada cun expensas supplementaras tar la renovaziun da las vias.

Custs da transfers

Las prestaziuns da transfers s'augmentan cun 1,6 perschiënt tut en tut però en la medema dimensiun sco ils custs totals. Dals 1149,3 milliuns tutgan circa 80 perschiënt (918,7 miu.) a contribuziuns a communitads ed a terzas personas. En quest sector è la creschientscha da las expensas notoricamain surproporzionala (+2,2 %, +19,9 miu.). La part lunschor la pli gronda dals custs supplementars vegn chaschunada da las contribuziuns per reducir las premias da las cassas da malsaus (+13,7 miu. sin 122,2 miu.). Dapi l'onn 2008 en quests custs quasi sa dublegiads (quint 2008: 62,0 miu.). Els arrivaran plaunsiu al cunfin dal supportabel.

Retgavs

A las finanzas publicas contribueschan las taglias la part la pli gronda dal retgav total (31,4 %). Cun totalmain 785,3 milliuns restan ellas sin il nivel da l'onn precedent (783,1 miu.). Las taglias da las personas natirals en s'augmentadas per 7,3 milliuns (+1,3 %). Ensem cun las taglias spezialas (taglias sin il gudogn tras la vendita da bains immobigliars, taglias sin l'ierta e taglias sin donaziuns) ch'èn 5 milliuns pli autas, po il regress prognostigà tar las per-

sonas giuridicas (-9,6 miu., -10,9 %) vegnir pli che cumpensà. Las taglias sin il gudogn e sin il chapital pli bassas en la consequenza da la reduziun dal pe da taglia ch'il cussegl grond ha concludì sco mesira da la politica fiscala activa cun il preventiv 2017. Retgavs supplementars da pajaments da dividendas (+5,3 miu.) e da pajaments da transfer (+6,6 miu. da las taglias federalas directas, da las taglias anticipadas e da la gulivaziun da finanzas) meglireschan la vart da las entradas, uschia ch'il pegiurament dal resultat total envers l'onn precedent (10,9 miu.) resta en ina dimensiun supportabla.

Gulivaziun da finanzas grischuna

Per la gulivaziun da las resursas vegnan mantegnids ils parameters da l'onn precedent: I vegnan applitgadas vinavant la tariffa da prelevaziun da 16,0 perschiënt ed ina dotaziun minimala da 68,0 perschiënt da la media chantunala. Da la gulivaziun da las grevazzas geografic-topograficas e da scola survegnan las vischnancas autorisadas sco l'onn precedent totalmain 24 milliuns. Il chantun alimentescha la finanziaziun speziala «gulivaziun da finanzas» senza midadas cun 40 milliuns da meds publics generals.

Investiziuns

L'activitad d'investiziun dal chantun resta l'onn proxim sin in nivel da record. Las expensas totalas sa muntan a 446,0 milliuns (onn precedent 445,6 miu.). Da l'autra vart stattan entradas totalas relativamain

bassas da 143,6 milliuns (onn precedent 152,7 miu.). Sut il stritg sto il chantun finanzia sez investiziuns nettas da 302,4 milliuns, stgars 10 milliuns dapli che l'onn precedent (292,9 miu.). Expensas supplementaras en planisadas d'ina vart tar las contribuziuns d'investiziun a terzas personas (tranter auter per il traffic public e per il svilup economic). Da l'autra vart dovran ils projects immobigliars gronds (stabiliment giudizial Cazas Tignez e center administrativ Cuira) anc ina giada grondas summas fin ch'els en terminads la fin da l'onn 2019.

Perspectiva

La planisaziun actualisada da las finanzas per ils onns 2020–2022 mussa deficits che creschan cuntinadamain tranter 51,9 milliuns l'onn 2020 ed 81,8 milliuns l'onn 2022. En las cifras planisadas en cuntegnidas las consequenzas dal project fiscal 17 (PF17) da la confederaziun sco er sia realisaziun cun ina revisiun parziala da la lescha chantunala da taglia che sa chatta en la fassa da consultaziun. Avert èsi, sche las finanzas publicas pon er vegnir tegnidas en in equiliber ils onns futurs sulettamain cun directivas severas per il preventiv. En il rom dal project general per garantir a lunga vista l'equiliber da las finanzas chantunales duai – ultra da las revisiuns da leschas per reducir obligaziuns d'expensas fixas – vegnir fixà il concept dal proceder cun mesiras da distgargia.

Il cussegl grond vegn a tractar il preventiv 2019 en la sessiun da december 2018.